

Տարեկան գինը 10 բուբլ կէս տարվանը 6 բուբլ:
Առանձին համարները 5 կօպէկով:

ԹԻՖԼԻՍԻՄ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒՄԸ:

() ասարքազարացիք գիւտում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція „Мшакъ“

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերէն)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Նայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր քառին 2 կօպէկ:

STILL

ՄԵԼԿ

ԳՐԱԿԱՆՍԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱ- ԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

1880 ԹԼԻՆ

ԿԸ ՀԲՏԱՐԱՐՆԿՎԻ ԸՄԵՆ ՕՐ, բացի տոն և տոնների հե-
տևեալ օրերից:

1. Երգերի զիրքը և պրոգրամման նոյն են մնում: Մենք ստանում ենք ՍԵՓԱԿԱՆ ՀԵՌԵՐԻՐՆԵՐ: «ՄՇԼԿԻ» տարեկան զինք 10 թուր է, կէս տարվան 6 թուր: Գրվել կարելի է ՄԻՆՅՆ ԽՈՐԷԳՈՒՏԸՆ, ՄԷժ:

ՄԱՐԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐՆԵՐԸ ծախվում են 5 կոպեկով հատը:
Օտար քաղաքներից պետք է դիմել հետևեալ հասցեով ТИФ-
ЛИСТЪ Редакция «Мшакъ».

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇԵՐՈՒՆԻ

ԲՈՎ ԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Երբքին տեսելիւն: Աշխարհաբառ լի
զու, Նամակ Նոխոց: Նամակ Նոր-Նախիվանայից
Նամակ խմբագրին: Նամակ խմբագրին: Երբքին
լուրեր: — Ուր առքին տեսելիւն: Աշխարհ
յու առն լուրերին: — «Մշակի» հեռացիւնք: —
Յայտարարութիւններ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՌԻ ԼԵԶՈՒԻ ՄԱՍԻՆ

Հաղու թէ կարելի լինի գտնել մի ուրիշ գրականական լեզու այնքան անկատար, այն քան անկարգ ու անկանոն, ինչպէս մեր աշխարհաբարոն: Նրա ամբողջ քերականութիւնը ներկայացնում է մի սարսափելի խառս. ամեն մի քայլափոխում աշխարհաբարոյ փորձաները խառնվում են զբարառինի հետ, և այսպիսով թէ հոլովումները, թէ խոնարհումները և թէ համաձայնութիւնները զրկվում են այն կանոնաւոր սխտէմիջ, այն զերդեցիկ միակերպութիւնից, որ գտնում ենք մենք արգէն մշակված գրականական լեզուներում: Ի հարկէ, չափազանց անհուսալիցութիւն կը լինէր պահանջել, որ նորաժին աշխարհաբարոյ միանգամայն ստանար մի այնպիսի կատարելաւ դործված պատկեր, ինչպէս, օրինակ, ռուսերէն լեզուն. նա ղեռ մանուկ է, և մեր գրականութիւնը ղեռ նոր է սկսում թոթովել այդ կենդանի ժողովրդական բարբառով. ղեռ պէտք է անցնի ամենաքիչը գտնէ մի կէտ դար, որ հայ մարդը կարողանայ համարձակ ասել, թէ ունի մի հաստատված գրականական լեզու: Բայց դորժը զլսովին ժամանակի ազդեցութեանը թողնել և անտարբեր նայել այն չարաչար տանջանքների վրա, որոնց ենթարկվում է այժմ աշխարհաբարոյ, — դա մի աննեղելի յանցանք կը լինէր ներկայ սերնդի կողմից: Կարծեմ մեծ սխալ չէ լինի, եթէ ասեմ, որ ամեն մի գրականական ասպարէզ դուրս եկող, ամեն մի գրիչ ձեռք առնող, պէտք է իր սրբազան պարտականութիւնը

Համարի աշխատել իր կարողութեան չափ լեզուի զարգացման և կատարելագործութեան հարցի վրա: Բայց ինչ ենք տեսնում: Հասարակութեան այն դասակարգը, որ նշմարված է զբաղանական զործին, մեր հեղինակները, Թարգմանիչները, լրագրական աշխատակիցները և յօդուածագիրը նայում են այդ ամենակենսական հարցի վրա մի զարմանալի անհոգութիւնով: Նրանք ոչ միայն չեն աշխատում աշխարհաբառին մի կատարելաձև և ուղղութիւն տալ, այլ մինչև անգամ իրանց փնթութիւնով նպաստում են նրա աղճատվելուն և այդպիսով գործում են կրկնապատկ յանցանք: Վերցրէք «Մշակ», «Մեղու», «Փորձ», «Մանկ. Թերթ», ինքնուրոյն վեպասանութիւնների Թարգմանութիւններ, դասագրքեր, և դուք կը տեսնէք մի սարսափելի, մի հրէշային անհոգութիւն մեր զբաղանական զործողների կողմից գէպի իրանց լեզուն: Այժմ կը նրանցից չէ աշխատում տալ իր լեզուին մի որոշ միակերպութիւն, չէ աշխատում հաւատարմի մնալ այս կամ այն քերականական Ֆորմաներին և դարձուածներին, որոնց բնութենէ է ինքը*) (բացառութիւնները չափազանց քիչ են): Դարգակախօս չը լինելու համար, ես կը բերեմ այստեղ մի քանի օրինակներ, որոնք վերցրել եմ զանազան զբերից և յօդուածներից: Մէկը զործ է ածում մի քանի տեղ՝ նրա, նրանք, նրանց և մի և նոյն Ժամանակ՝ նորա, նոքա, նորանց և նոցա: Միւսը մի տեղ դընում է՝ վերայ, միւս տեղ՝ վերա, երրորդ տեղ՝ վրա, իսկ չորրորդ տեղը մի «յ» էլ պօչեցը կապելով՝ վրայ: Նորորդը գրում է մի քանի տեղ՝ իր, իրան, իրանց, միւս տեղ՝ իւր, իւրեան, իւրեանց: Չորրորդը, կամենալով բոլորովին մօտացնել իր լեզուն Ժողովրդականին, գրում է՝ էն, էս, էսպէս, էնպէս, իսկ միւս տեղ՝ այն, այս, այնպէս, այսպէս: Հինգերորդը գրում է մի տեղ՝ մարդիկ, միւս տեղ՝ մարդիք, երրորդ տեղ՝ մարդէքներ, չորրորդ տեղ՝ մարդեր, կան և այնպիսիները, որոնք զործ են ածում՝ մարդէկ. Վեցերորդը մի տեղ

*) Ինչպէս անփորձ յօգուածազիր ես ինքս նը-
ատել եմ իմ մի քանի նամակների մէջ Նոյն ան-
ոգութիւնը, թէև չառ աննշան տեղերում:

գնում է՝ իրարից, հեռու, առաջ, աշխատեցի,
ստեղի, բերեց, իսկ միւս տեղ՝ իրարմն *):
Հեռի, առջև, աշխատեցայ, ասացի, բերաւ:
Նօթերորդը զգացմունք բառի սուական հո-
լովը գրում է՝ զգացմանց, զգացմունքի և ըզ-
գացմանն. մի տեղ՝ կերպիւ, պատճառաւ, միւս
տեղ՝ կերպով, պատճառով: Նոթերորդը մի-
տեղ գործ է ածում՝ գիւղեր, զրբեր, ձիեր
միւս տեղ՝ գիւղօրայք՝ գրեանք, ձիանք կամ
ձիաներ: Մէկը գրում է՝ մարդի, միւսը՝ մար-
դդ, երրորդը մարդոյս, չորրորդը՝ մարդու, իսկ
հինգերորդը՝ մարդուս...:

Այսպիսին օրինակներով կարելի է ամբողջ
Հատորներ լցնել: Բացի բառերի զանազան
կերպով զործ ածելուց դուք կը տեսնեք ա-
մենասանձոռնի Համաձայնութիւններ զլիսաւոր
և երկրորդական նախադասութիւնների մէջ
կոպիտ սխալներ բայերի խնդրաւութեան մէջ
և զարմանայի անհետեւողութիւն ժամանակ-
ների և եղանակների մէջ: Դուք կը տեսնեք
որ կրաւորական բայը ներգործականի պէս
պահանջում է Հայցական Հօլով, կը տեսնեք
որ անշունչ գոյականները զործ են ածվում
ինչպէս շնչաւոր և ընդհակառակը, կը տես-
նեք որ եզակի ենթական ունի նախադասու-
թեան մէջ յոգնակի բայ (сказывает) և եզակի
բայը յոգնակի ենթակայ: Բացի այսպիսի քե-
րականական սխալներից դուք կը գտնեք Հա-
յերէն գրուած քերութեամբ անթիւ ու անհամար
Հակասութիւններ թէ մտքերի և թէ հա-
սարակ նկարագրութիւնների մէջ: Դուք կը
տեսնեք, օրինակ, որ մի վէպի մէջ երկու
Հոգի մէկ մէկու ատում են մի և նոյն ժա-
մանակը՝ դու և դուք: կը պատահէ նոյն
պէս, որ հեղինակն ատում է, թէ այս ինչ
ընկերութեան անդամների թիւը 13-է, բայց
նրա նկարագրութիւնից երեւում է, որ 17-է,
դուք կը հանդիպէք և ծիծաղաշարժ կու-
րեօգնելի, օրինակ, որ 25 կամ 30 մարդ ու-
նեն միայն մի գլուխ: կը նկատէք նոյնպէս
շատ անմիտ նախադասութիւններ, որոնց հա-
կանաբար Համար բաւական չէ մարդկային
կենսոքր...

Իերած օրինակներս շատ գեղեցկախօս են։ Նրանք պարզ ցոյց են տալիս, թէ ինչ ընտանեկան կերպով են վերաբերվում դէպի իւրանց գործը մեր զրախնութիւնով պարագողները։ Դա մի անմայել յանցանք է նրանց կողմից, մի երեխայական անմաքրութիւն (нечистота), որի շնորհով մեր լիզուն փոխանակ օրէջօր կատարելագործվելու ընդհատաւոր աղաւաղվում է։ Բաւական է նայել կարդացող Հասարակութեան վրա, ինչպէս մի Հօտ ոչխարների վրա, եթէ Հարիւրից 98-ը սառնասրտութիւնով են նայում այդպիսի աշխակալութեան վրա, մնացած երկուսը կարող են նրան լոյս աշխարհ Հանել։ Ժամանակ է վերջապէս փոքր ինչ սանձահարել ազատ սովորած զրիչները։

ՆՅԺԷ Հեղինակներին աններել է սառ. աշ-
քով նայել լիզուի վրա, հազար անգամ ան-
ներել է այդ այն. անհատներին, որոնք
գուրս են գալիս, ինչպես զիտնական մասնա-
գէտներ: Մանկավարժական աուպարիզում երե-
ւում են վերջին ժամանակները այնպիսի պա-
րոններ, որոնք, հասակագրով թիւն անգամ չու-

*) Այսպիսի ֆորմաներ գործ է ածում մի նոր-
նախիջևանցի հեղինակ, որի լեզուն իմ կարծիքով
ամենակոպիտն է:

Նենայովը աշխարհաբառ Լեզուի վրա, յանդրգնում էն մինչև անգամ՝ նրա քերականութիւնը յօրինել:

Ինչ՞ յայտնի չէ, թե՛ ինչքան է յաճողը մի պարոնի այդ տեսակ աշխատութիւնը, բայց նրա մի բանի յօդուածներինց եւ կարող եմ երեւակայել, թե՛ ինչ սարսափելի անանջանքներով պէտք է եկեթարկված լինի ողորմելի աշխարհաբառը նրա գլչի տակ։ Պարզ բան է, որ աշխարհաբառի բերականութիւնը յօրինելու համար հարկաւոր է հիմնաւորապէս ծանօթ լինել նրա հետ, բայց պարոնը, ինչպէս երեւում է նրա յօդուածներինց, աշխարհաբառի հոսն անգամ չէ առել։ Նա իր ոճի մէջ գործ է ածում այնպիսի դարձուածներ, որոնցով լիքն էր մի ժամանակ հռչակաւոր Արարաւորը».— օրինակ... «պիտի դեղերէր առ ոտս գլխամարտիկոսած և հռետորաց» կամ «առ միմիանս ունեցած յարաբերութիւնքը», «ակնյանդիման կացուցանել», «հանապագօրեայ», «ամենուստէք», «չուզեմ», «ի դէպ է», «ուրոյն ուրոյն...» Թողուածս չերկարացնելու համար եւ երկու խօսք կառնմ այդ պարոնին նոյն իսկ այն բառերով, որոնք նա ինքն է գործ ածում— «Մեծաւ փութաջանութեամբ կարգալով ձեր ուրոյն ուրոյն յօդուածքը, ուզեմ ակնյանդիման կացուցանել ձեզ, որ յառաջ բան բերականութեամբ պարսպել՝ հարկաւոր է նախապէս հանապագօրեայ դուզութեան փարժութեանց միջնորդութեամբ ուսանել աշխարհիկ լեզուն կամ երկար ժամանակ դեղերի ամենութեք առ ոտս լեզուադիտաց»...

Մօսկվա, 20 հուլիս, Ս. Դադեանց

ՆԱՄԱԿ ՆՈՒԽՈՒՑ

3 Գոյեմբերի/

Նուխու դպրոցի մասին «Մշակի» յօդուածները մեծ ազդեցութիւն արին այստեղի մեր հայ հասարակութեան վրա։ Շիւաչին ու բաշմազչին, փինաչին ու քոյազչին, խախաչն ու վաճառականը, սրանց «փոքրաւորները», մինչև իսկ մեր անտարեր չինալիւիկ եղբայրները մի քանիսը սկսեցին կարգաւ և կարողացնել տալ այդ թերթները, այստեղ ու այնտեղ խօսակցութեան առարկայ չինել այդ յօդուածները։ «Էջապ էտ գիրածը, ես ու իմ արես, քիչ աս...» Տեղւոյն ա զէ քանի մին պիտի փրտակենք մեզ քարուքանդ անողների արարմունքները... «Աղբեր, քանի մին պիտի սուս ա՞մ անեք, լեզուներ մեղ քաշենք, սրա ու նրա արարմունքներին համբերինք, մեր, մեր ըրականքունց օրն ու ռուզգեսհը սևաջները...» զէ հերք չի, բոլչի... «Չէ, չէ աղբեր, ըսեմք պեան չի լինիլ, ա մովթ ա մեղ համար, եկէք խելք խելքի տանք էս մեր խեղճ ուսումնարանի պետեղ մի թըհար քցենք և այլն»։ Ահա լէ ինչպիսի դատողութիւններ կարելի էր լսել սրա ու նրա ըերանից՝ այդ յօդուածները կարդալիս, կամ դրանք մասին խօսակցութեան ժամանակ։ Նրանք ամենքն էլ, բացի ի հարկէ մրտուածներէր՝ համակրում էին այդ յօդուածներին, նրանք ամենքն էլ չը կարողացան վերջապէս տանել այդչափ անկարգութիւնները, ուստի վճռեցին կամ միանգամայն փակել դպրոցը, կամ միանգամայն զոլուր սնելը։ Հին հոգաբարձուներին ու ուսուցիչներին և նրանց տեղ նորերը ընտրելով ուսումնարանը կարգի բերել։ Եւ այս բոլորը ըուպական յուզմունքներ և անանց հեռանալքի ու ազդեցութեան դատարկ խօսքեր չէին։ Այդա արարական խօսքեր էին ու գործ է դրածան, վճռեցին և կատարեցին։ Եկաւ Շուշուց թեմ

տեսուչը և սրանք յայտնեցին իրանց դիտարկումները: Սա էլ յայտնեց որ անշուշտ այս գործերը մի կարգի պիտի դնեն ու յետոյ գնայ:

Այսպէս անցեալ հոկտեմբեր ամսին 25-ին ուսումնարանի դահլիճում նոր հոգաբարձուներ ընտրելու համար ժողով նշանակվեցաւ: Չը նայած եղանակի վատութեան դահլիճը լցվեցան ժողովրդի ամեն դասակարգից մարդիկ, որ սա մի անսովոր բան էր Նուխու համար: Եւ շուտով միաձայն հաւանութեամբ հրաժարեցնելով հենքին ընտրեցին նոր հոգաբարձուներ և վճռեցին որ ստորագրութեան թերթին էլ վերջանալուց յետ ուղարկվի չուտով հաստատութեան համար: Թէպէտ բանը այս հակառակ կուսակցութեան բոլորովին դուր չեկաւ, բայց ինչ պիտի անէին 5-ը 50-ի և բարեկամները ժողովրդի դէմ:

Նոր հոգաբարձութիւնը այն օրից երբ հաստատվեցաւ իր պաշտօնի մէջ, հէնց այն օրից, չեմ երկմտում, որ պիտի վերջանական հրաժարվէր առէ հին ուսուցիչների թշուառ մնացորդին— որովհետեւ այս է ժողովրդի արդար պահանջն ու կամքը, որովհետեւ այսպէս է խոսում նրա ու իր խղճի ձայնը: Սա արդէն մի հաստատ բան է և այսուհետեւ չը պիտի երկբայիլ դպրոցի յառաջագործութեան մասին: Նոր հոգաբարձուների ընտրութիւնը բաւական յայտն է և յոյս կայ, որ այդ պարոնները ամենայն խոհեմութեամբ և արդարութեամբ պիտի կատարեն իրանց յանձն առած ծանր պաշտօնը: Գրանք պէտք է հրաւիրեն նոր ուսուցիչներ, դուրս հանած աշակերտները ժողովին նախորդ հոգաբարձութիւնից մնացած 500-ից աւելի պարտքը հոգան, նրանց հայրենիքը տեսնեն, ստուգեն, դպրոցի նիւթական դրութիւնը բարձրեն հիմնական աղբիւրներ որոնելով և վերջապէս նորա ժողովրդի առաջ ընկած պատիւը վերականգնեն: Թող մեր նախկին հոգաբարձուները, ուսուցիչները, տեսուչը, տէրաւորն ու տիրացուն երբէք չը նեղանան ժողովրդից և նրա հաւատարմութիւնը: Երբ իրանց արարածները այսօր երեւնորդն են տալիս ներքին, թող նեղանան իրանցից, որ օտարերի աւերին միայնակ միայն ժողովրդի շահերն ու իրաւունքները, որ միջկեդրոն տեղ նրանց յոյսերը վերցնեն: Թող իմանան որ ժողովուրդը պատրաստ է յարեցնու իր բարեկամին և անաչառ: Թող թափեցնու որակութեամբ հոգակցու է այդպիսի անձի անունը ու գործերը, —բայց քանի որ այդ ժողովրդի վտառահաւորն ու յոյսերը կրող անձը անունով բարեբար կը լինի իսկ գործով դուր հակառակը, ամենայն իրաւաբէ պիտի ժողովրդի զգոնութիւնը վայելէ: Զարակույս չը կայ, որ հայր Սէն և միւսները, եթէ փոխեն մինչև այժմ իրանց բռնած ընթացքը և ուղղեն իրանց բարքը, պիտի անշուշտ վերականգնեն իրանց պատիւը և այսօր նրանց ատող ժողովուրդը էլի գրկաբաց պիտի ընդունէ նրանց:

Բայց թողնենք Նուխու դպրոցը նոր ընտրված հոգաբարձուների խղճատանքին և դառնանք այժմ դէպի վարդապետ դպրոցը:

Այժմ մինչդեռ Նուխու դպրոցը միջկեդրոնական դիրք բռնել է խոստանում, վարդապետի անցեալ տարվայ նախնականի դպրոցը ամենաանմիջկեդրոնական է ցոյց տալիս: Նուխեցին ամբողջ անցեալ տարի Վստոնած վեր կանին՝ վարդապետի գիւղ տեղի ուսումնարանը մեր քաղաքի ուսումնարանից լաւ լինիլ ստաց, որ աչքը դեպաւ, այսօր բոլորովին փակվեցաւ: Փակվեցաւ վերջին ժամանակներս վարդապետի տեղի ունեցած անախորժ անցքերից, որովհետեւ պ. Ա. Սիւրիկեանցը այդ դպրոցի պաշտպան ու անձնատէր անձը հեռացաւ այսօր ապարդիւցից: Եւ արդէն ՎՇակի 85 համարում վարդապետից դարձ մի նամակիս մէջ հանդէս էր բերած վրաց ուսումնարանի ուսուցիչների անարդար ու անվայել վարմունքը Սիւրիկեանի հետ և ուր ասում էի թէ Սիւրիկեանը գաղտնի չարագործներէ իր քրոջ որդւո՛ւ: Թաղէտ Սիւրիկեանցի սպանվելուց յետ, չը կարողանալով տանել և այս ուսուցիչների (ու մի քանի չարամիտ պաշտօնեաների) յայտնի ատելութիւնը մտադրի է Նուխի տեղափոխվելու և յայտնում էի այն միտքը, որ սրա հեռանալուց յետ դպրոցին վտանգ է սպառնում: Գտնվեցաւ մինչև անգամ մի պարզամիտ, որ Վարդապետի տարաբար ՎՇակի կարծեմ 48-րորդ համարում իրուր համարելով իմ կամքը, աշխատեց ցոյց տալ, որ վարդապետի դպրոցը կարօտութիւն չունի մի Սիւրիկեանցի և այլն: Եւ այդ պարոնին չը պատասխանելով, թողնեցի որ իրողութիւնը ինքը խօսայ և այսօր նա խօսեց, երբ Սիւրիկեանի հեռանալուց յետ բոլորովին փակվեցաւ դպրոցը: Այո, նա փակվեցաւ, երբ Սիւրիկեանը մի նոր դժբաղդութիւնից ստեղծված ասպարեղից հեռացաւ, առանց դեռ ևս Նուխի տեղափոխվելու, քանի որ այս մասին պատրաստութեան մէջ էր:

Որքան յաւայի, նոյնքան և ուշադրութեան արժանի է այս կէտը: —մի երկու խօսք այս նոր դժբաղդութեան մասին:

Պ. Սիւրիկեանցի նոր դժբաղդութիւնը նորա մէջն է կաշնուում, որ վերջին օրերս նրա բարեկամներէ մինչև 9-ը հոգի պ. պ. Բէլճիկեանի և Ալի-բէգ Զինեյի նրամանով լսնտարկվեցան Բէլճիկեանի ուսուցչի սպանութեան գործի մասին, իբրև յանցաւորներ:

Զ.

ՆԱՄԱԿ ՆՈՒՐ-ՆԱՍԻԶԵԻԱՆԻՑ

18 նոյեմբեր

Ամսոյ 19-ին Ն. Նախիկեանը կատարեց իր հաստատութեան առաջին հարկաւանակի տօնը: Ո՛վ չը գիտէ, որ սրանից հարկւր տարի առաջ Ղրիմի հայերի մեծ մասը իրանց հայրենիքը թողնելով եկել էին Գոն գետի վրա նոր բնակութիւն հաստատելու: Եկատեղին է մեծ կայսերուն հիւրը ընդունեց նորիկ հայերին —ապագայ այն երեւելի հրովարտակը, ստորագրված 14-ին նոյեմբերի 1779 ամի, որով շնորհվում էին նրանց ընդարձակ հողեր, կրօնի ազատութիւն, առևտրական արտօնութիւններ և ինքնուրոյն ներքին վարչութիւն: Տակաւին 2 մարտի 1711 ամի մեծն Պետրոս Կաթողիկոսի տուած հրովարտակում գրում էր, թէ Եպիսկոպոս Զորագնիկ հայերի առևտուրը և հայերին բառ կ'ընդունէ գոյն և նրանց վիճակը, ուր որ հարկն է, թեթեւեղ, որպէս զի նրանք առաւել մեծ փափագ ստանան դէպի մեզ գալու: Նա էր դարձեալ գրողը 19 նոյեմբերի 1723 ամի, թէ ՎՇակ առանձնապէս ողորմած կը դէպի աշխուհի արքայ (Мы честный армянский народъ въ особенной нашей милости содерживаемъ): Նոյն աչքով նայում էր հայերի վրա և Եկատեղինէն. նա ևս կամենում էր գրաւել հայերին դէպի հարաւային Ռուսաստան, հայերի ձեռքով մշակել և նրանց վաճառականութեամբ ձորացնել այդ երկիրը, որ մի դար առաջ գրեթէ կիսալայքն էր վիճակի մէջ էր:

Լսած ենք, որ նախիկեանցիների գաղթութեան, քաղաքի շինութեան, նրանց հարկաւանակի կանգնեցնելու և արտօնութիւնը առանձին գրողով պիտի հրատարակվի: Գրքի մէջ անշուշտ ցոյց տված կը լինի, թէ ինչ չափեցան նրանք, թողնելով իրանց հայրենիքը, ինչ օգուտ քաղեցին նոր բնակավայրի ընդարձակ և արգասանք հողերից. արդեօք արտօնութիւնները նրանց մտքի թմրութեան թէ արթնութեան պատճառ եղան, արդեօք հարկւր տարվայ ընթացքում ինչ բաների մէջ առանձնացան և ինչ բաներ օտարից առին. արդեօք ամբապնդեցին իր ընտանեկան կեանքը իր նախկին պարզութեամբ պարտաւորված ճաշկերպից, անթիւ կեցեցէն կանչեցին և բանը վերջացաւ:

Ոչ գիւղացիները մասնակից էին հանդէսին և ոչ գէթ ներկայացուցիչները այն բազմաթիւ նախիկեանցիներ, որոնք ընտրվում են Եկատեղինից արդեւ, կերչի, Տաղանթի, Նուխի-Երևանի և այլն մէջ: Երբեք կուրսանի և Գոնի մեծ հանգանակի հարկաւանակը գիւղերում գրված նախիկեանցիների մասին որո՞ք, կարծեմ, նոյնպէս պարտական էին գէթ որ և է կերպով ցոյց տալ, թէ իրանց մայր քաղաքի շինութեան հարկաւանակը մի օտար բան չէր նրանց համար: Մի հեռագիր անգամ չեկաւ այդ հայերից, ասեւ թէ նրանք իրանք ծնողեան տեղի վրա թողնելու անգամ մտադրել էին...

Տօնի խորհուրդը այն պիտի լինէր, որ Ղրիմից հարկւր տարի առաջ գաղթած հայերի բոլոր սերունդները միասին գումարված պիտի լինէին նոյն մեքենի 19-ին, միասին յիշատակէին իրանց նախնիները, ընդամենը ու կրածը և նրանց ծառայութիւնը մեզ համար: —միասին գգային, որ մէկ հայ ընտանիքի անդամներ ևս, միասին երախտագէտ գումարվելի դէպի մեզ հովանաւորող հոգը պետու:

Թիւնը և ինչ էլ գործէին այս առաջին հարկաւանակի յիշատակը յաւերճացնելու համար —միասին գործէին ամենքի մասնակցութեամբ:

Եկեղեցական հանդէսից յետոյ միապաւտ և ցեղատ փողոցի միջով ժողովուրդը գնաց դէպի կուրս: Ճանապարհի վրա բացի մի քանի թիշված դրօշակներից և ուսու բանտերի ամբոխից, որոնք հաւաքվել էին զինուորական երաժշտութիւնը լսելու, ոչինչ չէր յիշեցնում, որ այդ օրը մի մեծ տօն էր քաղաքի համար: Կուրսի մէջ քաղաքային դուռնի ձայնաւորները, արտաքոյ կարգի նիստ կազմելով, մեծ քաղաքացիի պ. Մ. Կարապետեանի առաջարկութեամբ վճռեցին ի յիշատակ հարկաւանակի քաղաքային հաշուով մի արհեստագիտական դպրոց հիմնել, որ բացվելու է կամ իբրև մի շուկ հաստատութիւն և կամ իբրև մի բաժին արդէն եղած վարժարաններից մէկի մէջ, նախելով թէ որը աւելի յարմար կը լինի:

Այնուհետեւ հանդիսականները մասն կուրսի մեծ սրահ և դեռ սեղան չը նստած պ. քաղաքացիներ կարդաց ուսուրէն գրված մի ճառ, որի բովանդակութիւնը, հեռու կանգնած լինելով, ես չը կարողացայ լաւ լսել: Անմիջապէս նրանից յետոյ հանգամանքին պատշաճ մի համառօտ բան կարդաց հայերէն պ. Ռ. Պատկանեանը. սակայն սրա ճառն էլ չեմ կրկնում այստեղ, որովհետեւ հեղինակը ինքն պիտի հրատարակէ: Նրա առնաւաբանութեան վերջին մասը մի գեղեցիկ գովեստ էր ի պատիւ մեր ժողովրդի համեստութեան, աշխատասիրութեան, հայ կիների առաքնութեան, ինչպէս ևս երաժշտների նուազածութեամբ: Սեղանին մասնակից էին մի քանի հրաւիրված հիւրեր — Ռոստով քաղաքացիներ, Ռոստովի գեմատվայի նախագահը, բանկի կառավարիչը, Ռոստովի կանգնած գլխաւորների գնդապետը և մի քանի աստիճանաւորներ: Գուցէ այս պատճառով էր որ խնջոյքի ժամանակ բոլոր սօստերը ուսուրէն ասվեցան: Բայց ներքին է կարծել, որ հայերը հայերէն խօսելով աւելի պատիւ տված կը լինէին արգոյ հիւրերին, քան թէ այն սարսափելի ճարտասանութեամբ, որ նրանք ասեւ թէ սովորած էին Վէյնբերգի յայտնի վէպերներից: Որոշմամբ կայսրի և բոլոր կայսերական տան համար հետը հետեւ բաժանելու վերցնելուց յետոյ կարգը հասաւ և Վէնափառ Հայրապետին, մեր գաւառապետին, կոսմ Լօրին Մեկլեքովին և այլն: Այս վերջին երկուքին հեռագիրներ առաքվեցան, իսկ հայոց ազգի Հայրապետին՝ ոչ —գարնապիլ քաղաքավարութիւն: Մի ուսու հանդիսական հայ կիներ և հայ աղջիկների կենացը առաջարկեց, ցաւելով, որ նրանցից ոչ մէկը ներկայ չէր ինչպէս: Հայ ազգընէ էլ վերջ ի վերջոյ յիշողութեան արժանի եղաւ, այն էլ մի եկաւորի ատենաբանութեան մէջ. այս եկաւորն էր արժ. հ. Ամբրոսիոս Ռուբինեանը, որ խօսեց ամբողջ վրա կանգնած: Նրա ճառից օտարականներն անգամ ողբերկեցան: Այդ միջոցին կատարվեցաւ իմ գուշակութիւնը, որ յայտնած էի անցեալ նամակում: —հ. սուրբը հաւաքեց 630 բուրլի մէկ ժամվայ ընթացքում, չը նայելով որ ստորագրութիւն բանալու ժամանակ շատերն արդէն հեռացել էին կուրսից: Հանգանակութիւնը աւելի առատ կը լինէր, թէ որ ժողովրդի մէջ մի տեսակ երկբայութիւն չը տիրէր նուիրված դրամների գործածութեան մասին: Պարզ ասեմ —չառներն իրարու հարցնում էին, թէ ինչ երաշխաւորութիւն կայ, որ զետեղ, մերկ, անօթի և ծաւալի, հալածված և չարչարված հայերի անունով հաւաքվող դրամները իրարի ծառայելու են երգրումում հիմնվելու երկրագործական վարժարանին, այլ ոչ թէ կորչելու, ո՞վ գիտէ ուր և ինչպէս... Ռոստով ժողովուրդը միամտացնելու և նրա բարի ետանդը յօգուտ ազգային գործերի ապագայում ևս վառ պահելու համար անշուշտ պէտք է, որ արժ. հայրը հրապարակաւ հայրու համար տայ ազգային թերթերի մէջ:

Թող ինչպէս լինի նամակի վերջերում և երկու համեստ կեցեցէներ —մի ի պատիւ մի քանի ծեղրերի, որ մասնակից էին եղել տօնական հանդէսին, չաղկապելով հին սերունդը նորի հետ (այս պատկառելի աւերներից ամենաառաջ 90 տարեկան Յովհաննէս Բողապետեան էր, մեր առաջին քաղաքացիի որդին)։ —և միւսը ի պատիւ մասնակ աշակերտների, որոնց առողջ ազգային զարգացումից կախված պիտի լինի մեր հայ հասարակութեան ապագայ յառաջադիմութիւնը և զարգացումը: Հարկաւանակի պարծանքը հայ ազգի առջին: Ամսին 15-ին պարահանդէս եղաւ: Կուրսի մէջ և այնպէս վերջացաւ մեր տօնը:

Պ. Վ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Մօսկվա, 5 նոյեմբեր

Մօսկվայի հայոց հասարակութեան մի քանի արդար պարոններ, ցանկանալով նպաստամատոյց լինել «Արարատեան» և «Արեւելեան» ընկերութիւններին, այն արժեքը, որ նոյա գործ պիտի դնէին Ջրօրհնաց և Չատկին իրանց բարեկամներին այդ գումարը նուիրել վերջիշալ ընկերութեանց: Ուստի խնայարար խնդրում եմ ձեզ հրատարակել այս իսկ առաջարկութիւնը ի գիտութիւն մօսկվա-րնակ հայ հասարակութեան: Ահա այս տարվայ Չատկի այցելութեան գումարը, որ է վաթսու և վեց (66) բուրլի, ուղարկում եմ ձեզ հաւասարաչափ բաժանելու երկու ընկերութեանց մէջ: Նուիրատու պ. պ. անունները. Ս. Շահադիզեանց, Գ. Լիւնսդեանց, Մ. Ստեփանեանց, Ն. Ներսէսեանց, Ա. Ստեփանեանց, Յ. Յովհաննէանց, Ն. Բիթոյեանց, Տ. Էկեղեցի, Չարափեանց, Մ. Տէր Գալարեանց, Ս. Չանուհեանց, Լ. Խաչանեանց, Ս. Հախնապետեանց, Ա. Բարձրի, Ս. Մերձաբեանց, Ա. Միրզաբեկեանց, Յ. Ժամարեանց, Գ. Պապիսեանց, Վ. Թիւթիւնեանց, Եղիարեթ Սափարեանց, Ս. Եղեանց, Մ. Փանեանց. իւրաքանչիւրը նուիրած է երեք բուրլի:

Մ. Փանեանց

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Ախալցխա, 29 նոյեմբ.

«Վիլիկեան» ընկերութեան «Փորձի» նոյեմբեր ամսագրում տպված և մասնաւորապէս ինձ ուղղված (հօկտ. 29 թիւով) նամակներով եղած առաջարկութեան համաձայն, ամսոյ 28-ին փոստային Կ. Պոլսի ամենապատիւ սրբազան Պատրիարք Հօր, իբրև պաշտպանի «Վիլիկեան» ընկերութեան, ուղարկեցի իմ գիտութեամբ տօնօրէ դրուած փողերից, հինգ հարկւր բուրլի, յարակցելով ի տեղեկութիւն Նորին Բարձր Սրբազանութեան որ եթէ Ախալցխայում կազմվելիք ընկերութիւնը որ և է պատճառով չը կազմվեցաւ, ժողովված փողերից մնացածն ևս ես պատիւ կուենեմ իսկոյն ուղարկել նոյն ընկերութեանը:

Ինքեմ ձեզ, մեծապատիւ խմբագիր, որ ի գիտութիւն ընդհանրութեան, բարեհաճէք տպագրել ձեր թերթում այս երկուող նամակս:

Յ. Գեղամեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՆԵՐ

Հրատարակվեցաւ նոր ուսուց ամենօրեայ լրագրի «ВѢСТНИКЪ Кавказа» առաջին համարը: Լրագրի խմբագիրը պ. Չանգեղէն է: Տպվում է Թիֆլիսում, Միխիլեանի տպարանում: Լրագրի գիրքը «Մշակ» և «Тифл. ВѢСТН.» լրագիրների միջոցութեամբ է:

Եկող 1880 թիւն կը հրատարակվեն Թափլիսում հինգ ուսուց ամենօրեայ թերթերը:

Թիֆլիսի Մարտի 5-ը պիտի անտիկ կերպով դի ֆ տ է ի տ բողաղի ցաւը: Պատահում է որ մի շաբաթվայ մէջ մեռնում են մի ընտանիքում չորս, հինգ, վեց երեխաներ: Կան ընտանիքներ, որոնք մի երկու շաբաթվայ ընթացքում կորցրին իրանց բոլոր երեխաներին: Պէտք է ուշադրութիւն դարձնել և այն բանի վրա, որ շատ անգամ իրանք բժիկները անգոգոշութեամբ իրանց մեքենաներով են տարածում վարակիչ ցաւը մի տունից միւս տուն:

Դեկտեմբերի 5-ին գրեթե 19 տարեկան երիտաւար Յովհաննէս Շափարեանց, Թիֆլիսի մարտաւան կառավարի որդին, անձնասպանութիւն գործեց, արձակելով արթնաւոր իր սրտի վրա: Նա թողեց երկու նամակ: Մինը պոլիցիայի անունով, որի մէջ գրած էին միայն այս խօսքերը «Ես ինչս ինձ սպանեցի»: Երկրորդը մեռնողի ուղղված էր ծնողներին հետեւալ բովանդակութեան էր: «Միքիլի հայրիկ և սիրելի մայրիկ. ես գիտեմ որքան

1880

ГОДЪ ТРЕТІЙ

1880

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА

„СВѢТЪ И ТѢНЬ“

еженедѣльный художественный
ЖУРНАЛЪ СЪ КАРРИКАТУРАМИ.

„МІРСКОЙ ТОЛКЪ“

еженедѣльный политическій
и ЛИТЕРАТУРНЫЙ ЖУРНАЛЪГодовая цѣна на оба изданія съ доставкой и пересылкою—12 руб.:
полугодовая—7 руб.

Въ будущемъ, 1880 году, журналы „СВѢТЪ И ТѢНЬ“ и „МІРСКОЙ ТОЛКЪ“ будутъ выходить, также какъ и въ настоящемъ, еженедѣльно, въ форматѣ большихъ иностранныхъ иллюстрацій, по той-же программѣ, но въ увеличенномъ объемѣ и съ многими улучшениями, въ какъ рисункахъ, такъ и въ текстѣ, — первый исключительно преслѣдуя вопросы чисто-художественные, второй — политическіе, общественные, научные и литературные. Такимъ образомъ, оба эти изданія, составляя какъ бы одно цѣлое и обнимая, въ совокупности, всѣ отрасли общественной жизни, политики, литературы, наукъ и искусства, въ состояніи замѣнить собой, для лицъ не имѣющихъ средствъ подписываться на нѣсколько отдѣльныхъ изданій, одновременно и еженедѣльную политическую газету, и журналъ специально-художественный, съ тремя дорогими предѣльными политическими приложениями, и журналъ карикатурный и юмористическій, и, наконецъ, толстый еженедѣльный журналъ переводныхъ повѣстей и романовъ.

Согласно съ этой программой въ годовое изданіе журнала „СВѢТЪ И ТѢНЬ“ войдетъ: 1) Сто страницъ бол. формата карикатуръ, иллюстрированныхъ красками. — 2) Отъ четырехъ до пяти сотъ карикатуръ мелкихъ. — 3) Пятьдесятъ, отпечатанныхъ въ нѣсколько томовъ, отдѣльныхъ картинъ. — 4) Больно знаменитый изданіи обложкой, альбомъ, заключающій въ себѣ шесть оригинальныхъ, исполненныхъ, по заказу редакціи, эскизовъ академика К. А. Трутневскаго. — 5) Такой-же альбомъ, составленный изъ оригинальныхъ работъ др. известнѣйшихъ русскихъ художниковъ; и 6) бесплатная годовая премія — большая, исполненная, заграничной олеографіи.

Въ журналѣ „СВѢТЪ И ТѢНЬ“ примутъ участіе известнѣе русскіе художники: Г. С. И. Грибковъ, В. Н. Маковский, Н. В. Невревъ, В. Г. Перовъ, В. Д. Полъновъ, Е. И. Рѣпинъ, К. А. Трутневскій, Ф. И. Яновскій и др.; декораторъ Импер. Театроу К. Ф. Вальцъ, и художники-каррикатуристы — Н. А. Богдановъ, И. М. Васильевъ, С. В. Любимовъ, М. М. Самойловъ, Федоровъ, и многие другіе.

Примѣчаніе 1-ое. Цѣна каждаго альбома въ отдѣльной продажѣ будетъ назначена не менѣе 3 р., а годовой преміи, также какъ и въ настоящемъ году — 5 р.
Примѣчаніе 2-ое. Всѣ гг. вновь подписавшіеся при требованіи преміи 1878 и 79 гг. — олеографіи „На медвѣжьей охотѣ“ — и „Штурмъ на морѣ“ — благоволятъ прилагать въ подписной суммѣ два р., вмѣсто трехъ — за первую, и четыре, вмѣсто пяти — за вторую.

Журналъ „МІРСКОЙ ТОЛКЪ“ (изданіе безцензурное), по примѣру нынѣшняго года, имѣетъ предложить читателямъ: 1) передовые статьи; 2) правительственныя распоряженія; 3) вѣсти изъ за границы; 4) жизнь нашихъ провинцій; 5) слухи и сообщенія; 6) фельетоны — общественной жизни, московскій, театралный и музыкальный; 7) обзоръ нашей печати; 8) романы, повѣсти и пьесы; 9) стихотворенія; 10) смѣсь, и 11) юмористическій листокъ.

Кромѣ того, журналъ „МІРСКОЙ ТОЛКЪ“ съ января 1880 г. будетъ выдавать всѣмъ подписчикамъ БЕЗПЛАТНО, какъ приложение, 12 КНИГЪ, (по книгѣ въ мѣсяцъ; отъ 250 до 300 страницъ въ каждой) изъбранныхъ романовъ, повѣстей и рассказовъ. За это изданіе гг. подписчики высылаютъ только 1 рубль на уплату и почтовые расходы. Въ отдѣльной продажѣ цѣна каждаго книги 1 рубль.

Въ текстѣ самаго журнала „Мірскаго Толка“ будутъ напечатаны, между прочими: новая комедія В. Валуцкаго, „Родственники“, увѣнчанная премією Краковской академіи; историческая трагедія „Джени Шоръ“ Н. Байрона; нѣсколько отрывковъ изъ пьесы „Король забавляется“ (Le roi s'amuse) Виктора Гюго, въ стихотворномъ переводѣ Н. Л. Пушкина; историческій романъ Гр. С.-ова — „Старой вѣры хранители“ и т. д. Помѣщенны будутъ, конечно, по мѣрѣ выхода ихъ, и новыя произведенія знаменитыхъ романистовъ Запада. Золя, Гонкура, Шпилягена, Аuerбаха, Ришпена, Генри Удъ и друг.

Подписная цѣна на оба изданія

На годъ съ доставкой и пересылкой 12 р.
„ полгоду 7 р.

Примѣчаніе. Разрѣшеніе платежей подписной суммы допускается: или за поручительствомъ гг. казначеевъ или по третью, съ обязательнымъ взносомъ первой — при подпискѣ, второй — не позднѣе 15 марта и послѣдней — 15 іюля. Полугодовые подписчики правомъ на полученіе годовой преміи не пользуются.

Подписка принимается: въ Москвѣ въ Главной конторѣ журналовъ „Мірскаго Толка“ и „Свѣтъ и Тѣнь“ (Петровка, д. Товарищества Петровскихъ линій, № 15), куда благоволятъ адресовать свои требованія и гг. иногородные.

Съ 10 ОКТЯБРЯ НАСТОЯЩАГО года, для большаго удобства гг. подписчиковъ, при Главной Конторѣ журналовъ „Мірскаго Толка“ и „Свѣтъ и Тѣнь“ открыты КНИЖНЫЙ и КАРТИННЫЙ МАГАЗИНЪ, съ пріемомъ объявленій и подписки и на всѣ другія русскія періодическія изданія, а при редакціи имѣется собственная ТИПОГРАФІЯ и ХРОМОЛИТОГРАФІЯ. Всѣ заказы и требованія гг. иногородныхъ, какъ книжнымъ магазиномъ, такъ и типографіей, исполняются немедленно и аккуратно. Гг. подписчики на „Мірскаго Толка“ и „Свѣтъ и Тѣнь“ при выпискѣ изъ магазина книгъ и картинъ, или заказовъ типографскихъ и литографскихъ работъ, за пересылку ничего не платятъ, а при помѣщеніи въ текстѣ названныхъ журналовъ какихъ либо публикацій пользуются уступкой 20%.

Редакторъ-Издатель Н. Л. Пушкинъ

2. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆՆԻ ԿՈՎՈՍՍ. ԳՐԱՎԱՃ.
ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

1) Մամուլի տակ ընկաւ և 1880 թ. յունվարին լոյս կը տեսնէր ԳՐԱՎԱՃԱՆՆԻ — ընդհանուր պատմութեան հին դարը — ա. Բն:

2) Նուաճող մամուլի տակ կը ընկնէր Գ. Գրիգորի ԲԱՆՆԻ աշխատանքութեամբ և հրատարակութեամբ Մարդկային թիւն մարդու մարմինը, նորա կեանքը և ինչպէս

մատարութեան անունով պատկերազարդ զիրք:

3) Մամուլի տակից դուրս է եկել և արդէն փաճապում է ձեռնարկները 9-րդ դարու պատմական վերջը, որոյ զինն ա. մէն տեղ մի բուրլի է:

Նորա տեղը ստացում է Բոստոնի (պ. Տէր-ԱՐԲԱՍԵԱՆԻ) օրացոյցը, երկու պատկերներով զարդարուած. զինն է 15 Կ:

1—10

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1880 ГОДЪ

На ежедневную политическую и литературную грузинскую газету

„ДРОЗБА“

и на трехмѣсячный политическо-литературный журналъ — сборникъ

„ИВЕРІЯ“

Газета „Дрозба“ будетъ выходить ежедневно въ форматѣ газетъ средней величины, по слѣдующей программѣ: Телеграммы. Передовыя статьи по важнѣйшимъ вопросамъ грузинской, русской и заграничной жизни. Сообщенія и извѣстія. Провинціальныя корреспонденціи. Корреспонденціи и извѣстія изъ Россіи и изъ Европы. Фельетоны изъ общественной жизни. Судебный отдѣлъ. Педагогическій отдѣлъ. Библиографія. Статьи по исторіи и этнографіи Кавказа и въ особенности Грузіи. Разныя извѣстія объ открытіяхъ и изобрѣтеніяхъ. Объявленія казенныя, торговыя и частныя.

Журналъ „Иверія“ будетъ выходить книжками не менѣе 12-ти печатныхъ листовъ, 4 раза въ годъ, и будетъ содержать въ себѣ оригинальныя и переводныя произведенія преимущественно беллетристическія, какъ то: повѣсти, рассказы, сцены и пр., а также статьи по политикѣ и общественной жизни, по величинѣ своей не удобныя для помѣщенія въ газетѣ.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА

Съ пересылкой и доставкой въ гор. Тифлисѣ.

	на годъ	на 1/2 года	1/4 года
На оба изданія вмѣстѣ	13 руб.	7 руб.	4 руб.
Въ отдѣльности („Дрозба“)	9 „	5 „	3 „
(„Иверія“)	6 „	4 „	2 „

Подписка принимается: въ Тифлисѣ, въ конторѣ редакціи, Сололаки, домъ Г. Шадинова, № 33. Иногородные адресуются: въ Тифлисѣ. Въ редакцію „Дрозба-Иверія“.

Редакторы { Кн. Илья Чавчавадзе
Сер. Месхи.
Издатели { Ст. Меликовъ
Кн. Илья Чавчавадзе

ОБЪ ИЗДАНИИ

ЕЖЕДНЕВНОЙ

ПОЛИТИЧЕСКОЙ и ЛИТЕРАТУРНОЙ ГАЗЕТЫ

„ТИФЛИССКІЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ“

ГОДЪ ТРЕТІЙ

Редакція означенной газеты намѣрена въ 1880-мъ году расширить политическо-литературный отдѣлъ и сообщать не только извѣстія, касающіяся гор. Тифлиса, какъ дѣлала до нынѣ, но и вообще извѣстія касающіяся всего Кавказа и цѣлаго міра. Извѣстія эти будутъ сообщаться въ лаконической формѣ, съ цѣлью не отнимать много времени при чтеніи; излишніе газетные матеріалы не будутъ помѣщаться; общіе вопросы будутъ почитаться передъ частными — въ продолженіи всего года будутъ помѣщаемы политическія и курсовыя телеграммы; цѣна газеты на годъ съ доставкой въ Тифлисѣ 3 р.; въ прочіе города съ пересылкой 4 руб. 10—1

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА ГАЗЕТУ

„КАВКАЗЪ“

на 1880 годъ, на слѣдующихъ условіяхъ:

СРОКИ.	Съ достав. въ Тифлисѣ.		Съ пересылкой иногород.	
	Руб.	Коп.	Руб.	Коп.
На годъ	11	50	13	—
На полгода	6	—	7	—
На три мѣсяца	3	50	4	—
На одинъ мѣсяцъ	1	50	1	75

Подписка принимается въ г. Тифлисѣ, въ конторѣ газеты „Кавказъ“, на Батинской улицѣ, въ домѣ под № 4. Иногородные адресуютъ свои требованія: въ Тифлисѣ, въ редакцію газеты „Кавказъ“.

ԲՃՀԿԼՊՆՏ ՀՏԵՄԲՐՈՐ-ՍԿԻ ՓԵՆԵՐԱԿԱՆ և Կաշու հիւանդութեանց ՄԵՍԵՆԳԵՐՆԵՐ ԵՎ Վանստիպայա փողոցի վրա, ԽՕՍԲՐՈՆՎԻ տանը, № 9: ՀԻՒՄՈՐԻՏԵՐԻՆ ԸՆդունում է առաւօտեան 8—9¹/₂ ԺԱՄԱՐ և երեկոցեան 4—6: 1—6

ԾԱԽՎՈՒՄ Է

Մի կողմ ԶՈՐ, մինչև յունվարի 1-ը 1880 թ.: Հողը ԳՏՆՎՈՒՄ Է Սոյալուստ. Սերգեյի սկայա փողոցի վրա № 8, 2 ԺԻՄԱՆՈՎԻ և Ա. կրնովի տան մէջ տեղը: Հողը մօտ 250 քառ. սաժէն է, իւրաքանչիւր ՍԱԺԷՆԸ 150 ր. արժէ: Գնել ՅԱՆԿԱՅՈՂՆԵՐԸ կարող են զինել Իվան Եգորիչ ԱՄԻՐԱՂՈՎԻՆ, Սարգսյա փողոց ԲԱՅՍՈՂՈՎԻ № 19 տուն: 1—3